మా విమర్శ ప్రస్థానమ్

రచన:
గుంటూరు శేషేంద్ర శర్మ
జి.వి. సుబ్రహ్మణ్యం
కోవెల సంపత్కుమారాచార్య
కోవెల సుప్రసన్నాచార్య
తుమ్మపూడి కోటీశ్వరరావు
చేకూరి రామారావు
వడలి మందేశ్వరరావు
ఎస్వీ రామారావు
ముదిగొండ వీరభద్రయ్య

కూర్పు:
ఎల్లూరి శివారెడ్డి
కసిరెడ్డి వెంకటరెడ్డి
సి. మృణాళిని

జీవియస్ సాహితీ కళాపీఠం

శ్రీవాణి, 1-8-702/105, నల్లకుంట, హైదరాబాదు - 500 044

MAA VIMARSA PRASTHANAM
(Our Vision of Literary Criticism)
Essays by Nine Contemporary literary Critics:

Dr. Gunturu Seshendra Sarma
Dr. K. Sampathkumaracharya
Dr. T. Koteswara Rao
Sri Vadali mandeswara Rao
Dr. M Veerabhadraiah
Dr. G.V. Subrahmanyam
Dr. K. Suprasannacharya
Dr. C. Rama Rao (Chera)
Dr. S.V. Rama Rao &

© **G.V.S. SAHITI KALA PEETHAM**

First Edition : **Sept. 2000**

Copies : **1000**

Price : **Rs. 60/-**

Copies available at :
GVS Sahiti Kala Peetham,
Sri Vani, 1- 8- 702/105, Nallakunta,
Hyderabad - 500 044, Phone : 7633275

Vishalandhra Publishing House
4-1-435, Vijnana Bhavan, Bank Street,
Hyderabad - 500 001, and other Branches

NAVODAYA BOOK SELLERS
In Front of Arya Samaj, Hyderabad

Printed at
SRI DATTA SAI GRAPHICS
శ్రీవాణి, 1-8-702/105,
నల్లకుంట, హైదరాబాదు - 500 044
ఫోన్ : 3399390; 7633275

మాన్యశ్రీ ఎ.పి. జితేంద్రరెడ్డిగారికి

పార్లమెంటు సభ్యులు – మహబూబ్‌నగర్

తండ్రి అడుగుజాడల్లో

అనుశాసన పర్వంలో

ఆత్మీయతానురాగంలో

ఇంతగా ఎదిగానంటున్న

సాహిత్య బంధువుకు

సాంస్కృతిక సింధువుకు

నవరత్న విమర్శకుల

ప్రయోగ - ప్రస్థాన గ్రంథం

సాదరంగా

అంకితం

– జీవియస్ సాహితీ కళా పీఠం

నవరత్నహారం

ఆంధ్రదేశంలో సాహిత్యానికి ఆదరణలో కొరత లేదు. అయితే ఆ ఆదరణలో అధికభాగం కవిత్వానికి, మిగిలిన భాగం కథలకు నవలలకు లభిస్తున్నదంటే, అందులో అవాస్తవం లేదు, అతిశయోక్తి లేదు. సాహిత్యంలో అన్నిటికంటె తక్కువ ఆదరాభిమనాలు లభిస్తున్న ప్రక్రియ సాహిత్య విమర్శ. ఈ విషయం అందరెరిగినదే. చాలామంది సాహితీ ప్రియులను కలతపరిచినదే. కాని, ఎవరూ కూడా ఈ పరిస్థితిని సవరించడానికి సాహిసించలేదు. ఆ సాహసానికి ఒడిగట్టిన సంస్థ జీవియస్ సాహితీ కళాపీఠం. సుప్రసిద్ధ సాహితీ విమర్శకులు, పరిశోధకులు, రచయిత అయిన ఆచార్య, జి.వి. సుబ్రహ్మణ్యం గారి షష్టిపూర్తి సందర్భంగా 1996 ఫిబ్రవరి 10వ తేదీన జీవియస్ సాహితీ పీఠం ఆవిర్భవించింది.

సాహిత్య విమర్శలోని సృజనాత్మకతకు హారతిపడుతూ తెలుగు సాహిత్య విమర్శ ఉన్నత ప్రమాణాలతో ముందుకు సాగడానికి అవసరమైన వేదికను వాతావరణాన్ని కల్పిస్తూ పెనుమార్పులతో పురోగమిస్తున్న ప్రపంచ సాహిత్య విమర్శ రంగాన్ని పరిశీలిస్తూ, భారతీయ విమర్శ తత్త్వం అస్తిత్వాన్ని నిలుపుకొంటూ, తెలుగు సాహిత్యంలోని భిన్న ప్రక్రియలపై సైద్ధాంతికమైన అవగాహనను పెంపొందించడం, భిన్న ధోరణులకు చెందిన విమర్శకులను ఒక వేదికపై సమాదరించడం, సమాజానికి, సాహిత్యానికీ, సాహిత్య విమర్శకూ అవినాభావ సంబంధాన్ని సమీక్షించడం జీవియస్ సాహితీ కళాపీఠం లక్ష్యాలు.

ప్రతి సంవత్సరం ఒక ఉత్తమ విమర్శకుడికి పురస్కారం ప్రదానం చేయడంతో కళాపీఠం కార్యక్రమాలు ప్రారంభమయ్యాయి. కేవల విమర్శ రంగానికి మాత్రమే పురస్కారాలు ఇవ్వడమే తెలుగు సాహిత్య చరిత్రలో ఒక అరుదైన విషయం. అయితే కళాపీఠం గత సంవత్సరం మరో అడుగు ముందుకు వేసి, 'నా విమర్శ ప్రస్థానం, ప్రయోగం' అనే సరికొత్త కార్యక్రమాన్ని రూపొందించింది. కవులకో, కథకులకో తమ గురించి చెప్పుకోవడానికీ, తమ సాహితీ కృషిని పరిచయం చేసుకోవడానికీ లభించే అవకాశాలు, విమర్శకులకు దొరకవు. సృజనాత్మక సాహిత్యానికి ఒక విస్తరణగా

మాత్రమే విమర్శను భావించేవారు ఎక్కువైన నేపథ్యంలో, విమర్శకూడా కవిత్వం, కథ, నవలల స్థాయిలో ఒక ఉదాత్తమైన సృజనాత్మక ప్రక్రియ అని నిరూపించడానికి సాహితీకళాపీఠం ఉద్యమించింది. ఈ ధ్యేయంతోనే కడచిన ఐదునెలల్లో 'నా విమర్శ ప్రస్థానం' శీర్షిక కింద, 9 మంది విమర్శకులు, తమ సాహితీ కృషిని వెల్లడించుకోడానికీ ఒక వేదికను సమకూర్చింది. ప్రతి నెల 18వ తేదీన హైదరాబాదు నగరంలో నిరాటంకంగా దిగ్విజయంగా ఈ సభలు జరిగాయి. ఈ క్రమంలో ఏప్రిల్ 18వ తేదీన చేకూరి రామారావు, కోవెల సంపత్కుమారాచార్యగారలు, మే 18వ తేదీన కోవెల సుప్రసన్న, ముదిగొండ వీరభద్రయ్య గారలు, జూన్ 18వ తేదీన తుమ్మపూడి కోటీశ్వరరావు, వడలి మందేశ్వరరావు గారలు, జూలై 18వ తేదీన ఎస్వీ రామారావు, జి.వి సుబ్రహ్మణ్యం గారలు, ఆగస్టు 18వ తేదీన గుంటూరు శేషేంద్రశర్మ తమ విమర్శ ప్రస్థానాలను, ప్రయోగాలను వివరించారు.

ఈ ప్రసంగాలు సాహితీ ప్రియులను విశేషంగా ఆకర్షించడంతోపాటు, ఆయా విమర్శకులను అంచనా వేయడానికి సరికొత్త అవగాహనను అందించాయి. సృజనాత్మక సాహిత్యానికి విలువ కట్టడం ఎంతశ్రమతో కూడుకున్న కార్యమో, విమర్శకులను అంచనా కట్టడం కూడా అంతే. అందునా, ఇతరుల గురించి రాయడం కంటె, తమ గురించి చెప్పుకోవడం మరీ కష్టం. సాహిత్య విమర్శలో మూడు ప్రధాన ధోరణులను కళాపీఠం గుర్తించింది. అవి సాహిత్య స్పృహ, సామాజిక స్పృహ, సాహిత్య సామాజిక స్పృహ. ఈ ఐదు సభల్లో ప్రస్థాన ప్రయోగాల్లో పాల్గొన్నవారు సాహిత్యస్పృహ, సాహిత్య సామాజిక స్పృహ అనే రెండు ధోరణులకు మేలైన ప్రతినిధులు. ఈ తొమ్మిదిమంది కూడా ఈ శతాబ్దం ఉత్తరార్ధంలో తెలుగు సాహిత్య విమర్శపై కొత్త వెలుగులను ప్రసరించినవారు. కొత్త కొలమానాలను అందించినవారు. కొత్త విమర్శనా చైతన్యానికి ప్రాతినిధ్యం వహించేవారు.

ఒక విమర్శకుడి కృషిని అంచనా వేయడానికి, అతని విమర్శ ప్రమాణాలకు విలువకట్టడానికి కొన్ని కొలమానా లుంటాయి. అవి సిద్ధాంత ప్రతిపాదన, సరికొత్త సమన్వయం, నూతన సాహిత్య దృక్పథం, వినూత్న విశ్లేషణం ఇటువంటిది ఏదైనా కావచ్చును. ఈ నాల్గింటిని లేదా వీటిలో ఏదో ఒకటన్నా సాధించిన వారిని విమర్శ పరిణామక్రమంలో 'ట్రెండ్ సెట్టర్స్' గా, భావించడానికి వీలుంది. 'నా విమర్శ

ప్రస్థానం’ కార్యక్రమంలో పాల్గొన్నవారందరూ ఈ లక్షణాలలో ఏదో ఒకటికలిగినవారే. వీరిలో కొందరు సాహిత్యాన్ని అర్థం చేసుకోవడానికి అవసరమైన నూతన సిద్ధాంతాలను ప్రతిపాదించారు. కొందరు ప్రాచ్య, పాశ్చాత్య విమర్శనా రీతులను సమన్వయపరచి సరికొత్త దృక్పథాన్ని అందించారు. ఇతరులు అంతవరకు సాహిత్య విమర్శలో నెలకొనివున్న సిద్ధాంతాలను, కల్పనలను **(Myth)** భగ్నం చేశారు. వారిలో కొందరు ఇంతకు పూర్వం అస్తవ్యస్తంగా ఉన్న సాహిత్య చరిత్రకు కొత్త నిర్మాణ సూత్రాల నందించారు. సాహిత్యచరిత్ర, సాహిత్య సిద్ధాంతం, సాహిత్య విమర్శ అనే మూడు కీలకమైన అంశాల్లో వీరు కృషిచేశారు. కేవలం తత్కాలానికి ప్రశంసార్హమైన, కావ్యాల సమీక్షణంతో తృప్తి పడినవారు, పూర్వులు చెప్పిన సిద్ధాంతాలనే వల్లె వేసినవారు ఈ ఉపన్యాసక్రమంలో లేరు. వీరందరు సాహిత్యంపై తమ బలమైన ముద్రను వేసినవారే. సాహిత్య విమర్శను యథాలాపమైన ప్రసంగంగా కాక ఒక ఉదాత్తమైన బాధ్యతగా భావించినవారే. తమ విశ్వాసాలపై, తమ సాహితీ సిద్ధాంతాలపై సంపూర్ణమైన నమ్మకం ఉన్నవారే. తమ తమ ప్రసంగాల్లో వారందరూ తమ విమర్శ ప్రస్థానంలోని భిన్న దశలను, ఎదుర్కొన్న ఆటుపోట్లకు, చెరగని తమ విశ్వాసాలను ప్రకటించుకొని, విమర్శకుడు కూడా ఒక సృజనాత్మక దీక్ష కలిగిన వ్యక్తేనని నిరూపించారు.

అయిదు నెలలపాటు జరిగిన ధారావాహిక సభల్లో పాల్గొని తమ విమర్శరీతులను, తమ ఆత్మగీతాల్ని ఆత్మీయంగా పంచుకొన్న తొమ్మిదిమంది విమర్శకుల ప్రసంగ వ్యాసాలను ఈ పుస్తక రూపంలో అందిస్తున్నందుకు, జీవియస్ సాహితీ కళాపీఠం ఎంతో ఆనందిస్తున్నది. దీని ద్వారా తెలుగు సాహిత్య విమర్శకు ఒక నవరత్నాల హారాన్ని అందిస్తున్నామని మేము గర్విస్తున్నాం. ఈ గ్రంథంలో వ్యాసాల క్రమం, సౌకర్యం కోసం చేసిందే కాని, తరతమ భేదాలు సూచించేది కాదు. గ్రంథంలో ఆయా విమర్శకులు ప్రకటించిన అభిప్రాయాలు, సిద్ధాంతాలు, అచ్చంగా వారివే. జీవియస్ సాహితీ కళాపీఠానికి వాటితో నిమిత్తం లేదు. అలాగే, సంక్లిష్టమైన సాహిత్య విషయాలకు వ్యాఖ్యానించిన ఈ విమర్శకులు, తమ విమర్శ గురించి చెప్పుకొన్న విషయాలకు ఎటువంటి ఉపోద్ఘాతాలు, పరిచయాలు, వ్యాఖ్యానాలు అవసరంలేదని మేము భావిస్తున్నాం. ఆయా విమర్శకులు విమర్శనా

రంగంలో చేసిన కృషిని, వారి ద్వారానే నేరుగా తెలుసుకొని ఆనందించవలసిందని పాఠకులను కోరుతున్నాం.

అయిదు నెలల పాటు నిర్విఘ్నంగా సాగిన ఈ సాహిత్య విమర్శ యాగాన్ని సాధ్యం చేసినవారు ఎందరో వదాన్యులు సాహితీ, ప్రియులు, సాహిత్య పోషకులు, హార్ధికంగానూ, ఆర్ధికంగానూ సాయిపడిన డా॥ జె. బాపురెడ్డి, శ్రీయుతులు లామ్‌కో ఛైర్మన్, ఎస్. కొండలరావు, రత్నా జూనియర్ కాలేజి అధినేత నాగయ్యశెట్టి, ఆచార్య రవ్వా శ్రీహరి, ఆచార్య ఎస్.వి. రామారావు, డా॥ ఆర్. కమల గారలు – వీరందరికీ, మా కళాపీఠం కార్య వర్గానికీ మా హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతలు. తెలుగు సాహిత్యంలోనే ఇటువంటి పుస్తకం ఇదే ప్రథమం అని మేము సగర్వంగా చెప్పుకోగల ఈ గ్రంథాన్ని అంకితం తీసుకుంటున్న పార్లమెంటు సభ్యులు, మాన్యశ్రీ ఎ.పి. జితేంద్రరెడ్డి గారికి మా అసంఖ్యాక ధన్యవాదాలు.

తెలుగు సాహిత్య రంగంలో మొదటిసారిగా, ప్రయోగాత్మకంగా మేము నిర్వహించిన సభలను ప్రేక్షకులు విశేషంగా ఆదరించారు. అదే స్ఫూర్తితో ఈ పుస్తకాన్ని కూడా అదే ఆత్మీయతలో ఆదరించాలని పాఠకులను మేము కోరుతున్నాము.

ఈ కృషిలో అడుగడుగనా సాయపడుతున్న సహృదయులందరికీ సాదరకృతజ్ఞతాంజలులు.

ఆచార్య ఎల్లూరి శివారెడ్డి
డాక్టర్ కసిరెడ్డి వెంకటరెడ్డి
డాక్టర్ సి. మృణాళిని.

ఇందులో....

1. నా సాహిత్య ప్రస్థానం – విమర్శ
 – గుంటూరు శేషేంద్రశర్మ 1

2. జీవియస్ విమర్శ ప్రస్థానం – జి.వి. సుబ్రహ్మణ్యం 8

3. నా ప్రయాణం – అనువాదం – కోవెల సంపత్కుమారాచార్య 62

4. నా ప్రస్థానం : ప్రయోగం – కోవెల సుప్రసన్నాచార్య 87

5. 'అభినవ భారతీ' దర్శనం – తుమ్మపూడి కోటీశ్వరరావు 112

6. నా విమర్శ – ప్రస్థానం, ప్రయోగం
 – చేకూరి రామారావు 129

7. నా ప్రస్థానం : ప్రయోగం – వడలి మందేశ్వరరావు 138

8. నా ప్రస్థానం : ప్రయోగం – ఎస్వీరామారావు 156

9. వీరభద్రయ్య విమర్శ రూపకృషి
 – ముదిగొండ వీరభద్రయ్య 167